

Sæt musik- og kulturskolerne i spil

Kort om musik- og kulturskoler

Musik- og kulturskolerne spiller en central rolle for, at børn og unge kan deltage i og selv skabe kunst og kultur.

Det er lovpligtigt for kommunerne at udbyde musikundervisning til børn og unge fra 0-25 år. Det sker oftest på musik- og kulturskolen, som udover musik, ofte også udbyder undervisning i andre kulturfag.

Udover de musik- og kulturskoler, der udbyder den lovpligtige musikundervisning, findes der et væld af kommunale, selvejende, foreningsdrevne og andre typer af kulturskoler, billedskoler, dramaskoler, talentskoler, kreative skoler mv. Alle tilbyder fritidsundervisning indenfor forskellige kulturfag og genrer og på forskellige niveauer.

Musik- og kulturskoler har også store potentialer for at understøtte lige adgang til kunst og kultur for alle samt tværgående strategier om børn og unges trivsel og fællesskaber. De kan ligeledes tilbyde aktiviteter for voksne og ældre, herunder præstationsfrie rum i en sundhedsfremmekontekst, samt udvikle vækst- og talentmiljøer inden for det kunstneriske område.

Find flere cases og supplerende materiale på KL's hjemmeside www.kl.dk og hos Danske Musik- og Kulturskoler www.dmkskoler.dk

Sæt musik- og kulturskolerne i spil

© KL

1. udgave, 1. oplag 2026

KL

Weidekampsgade 10
2300 København S

+45 3370 3370

kl@kl.dk

kl.dk

Produktion: Kommuneforlaget A/S

Design: e-Types

Foto: Forside: Aabenraa Kommune

Side 5: Svendborg Kommune

Side 6: Talentskolen Næstved

Side 7: Roskilde Kommune

Side 9: Trivsel er en Kunst i Furesø, Mikkel Arnfred

Side 11: Holbæk Kommune

Side 13: Assens Kommune

Side 14: Colourbox

Side 15: Ladekoncerter, Skanderborg Kommune, Thomas Høi

Side 17: Talent Billund

Side 18: Esbjerg Kommune

Produktionsnr. 831108

ISBN: 978-87-94514-97-2-pdf

Forord

Kulturlivet er en grundsten i vores demokratiske samfund, og børn og unges muligheder for udvikling med kunst og kultur er en af krumtap- perne i de lokale kulturpolitikker.

Musik- og kulturskolerne er en central del af kommunens kulturelle økosystem. De har fritidstilbud til børn og unge, og de er aktører, der understøtter kommunens overordnede mål om trivsel, dannelse, læring og fællesskab. Deres virke bidrager til at skabe lige adgang til kunst og kultur, styrke social inklusion og udvikle kreative færdigheder, som er afgørende for fremtidens samfund.

I musik- og kulturskolerne arbejdes der målrettet med at udvikle den enkelte elev og stærke fællesskaber.

KL har i en årrække arbejdet for at udvikle musik- og kulturskoleområdet i kommunerne, bl.a. med udgangspunkt i at musik- og kulturskolerne både er dannelses- og uddannelsesinstitutioner og et ønske om, at musik- og kulturskoler kan understøtte flere børn og unges dannelse, trivsel og læring.

Med et blik for børn og unges muligheder for at opleve, deltage i og selv skabe kunst og kultur, har musik- og kulturskolerne potentialer til at bidrage til udmøntningen af de kommunale strategier, der retter sig mod dannelse, kulturelt medborgerskab, kulturelle udtryksformer, børn og unges trivsel, stærke børnefællesskaber og meget mere.

De mange kvaliteter kan også spille ind i andre trivsels- og sundhedsfremmende kontekster for voksne, ældre og mere specifikke målgrupper, hvor musik- og kulturskolerne fx kan samarbejde med andre institutioner og sektorer omkring sundheds- og socialindsatser, specialtilbud mv.

Musik- og kulturskolerne kan desuden være en vigtig brik i det lokale kulturliv og ved at indgå i forskellige samarbejder og begivenheder, kan de være med til at understøtte fællesskaber og sammenhængskraft på tværs af geografi, økonomi og sociale og kulturelle tilhørsforhold.

Hvis så mange som muligt får adgang til kunst og kultur skabes tillige et godt grundlag for arbejdet med vækst- og talentmiljøer, som både kan udfolde sig i den enkelte kommune eller i et tværgående samarbejde mellem flere kommuner.

Musik- og kulturskolerne har kort sagt mange strenge at spille på. KL anbefaler, at musik- og kulturskolerne tænkes ind i kommunens samlede politikker for kultur, uddannelse, sundhed og socialområdet. De er en nøgle til, at kommunerne kan realisere ambitioner om inkluderende, kreativt og sammenhængende lokalsamfund, hvor kunst og kultur er en drivkraft for trivsel, dannelse og udvikling.

Introduktion til debatoplægget

Dette debatoplæg er udarbejdet af KL med input fra kommunale kultur- og skolechefer, musik- og kulturskoler samt organisationen Danske Musik- og Kulturskoler (DMK).

Det er tanken, at debatoplægget kan danne grundlag for en bredt forankret drøftelse i kommunernes politiske udvalg om hvilken rolle, musik- og kulturskolerne skal spille i fremtiden.

I debatoplægget peger vi på en række områder, hvor musik- og kulturskolerne har potentiale til at skabe merværdi for kommunen, lokalsamfundet og borgerne. Det er ikke intentionen, at alle musik- og kulturskoler skal kunne det hele, men at debatoplægget skal give inspiration til de politiske drøftelser i kommunalbestyrelserne og udvalgene om, hvad der er vigtigt at sætte fokus på i egen kommune.

Debatoplægget er inddelt i fire temaer. Temaerne beskriver potentialerne i at musik- og kulturskoler arbejder med det givne tema, og de indeholder forslag til drøftelsesspørgsmål samt en række cases, der belyser temaet.

De fire temaer er:

- Kultur for alle – kultur som integreret del af hverdagens fællesskaber
- Kultur, trivsel og sundhed – kunst som velfærdskomponent
- Fællesskaber og sammenhængskraft – musik- og kulturskoler som lokalt omdrejningspunkt
- Talentudvikling – strategisk investering i fremtidens kulturliv

KL anbefaler, at drøftelserne bredes ud til at omfatte flere forvaltninger og politiske fagudvalg samt kommunalbestyrelsen, eftersom musik- og kulturskolerne i høj grad har relevans ift. tværgående strategier

Kultur for alle

– kultur som integreret del af hverdagens fællesskaber

Musik- og kulturskolerne er en strategisk nøgleaktør i kommunens arbejde med at styrke børn og unges trivsel, dannelse og læring. Ved at tilbyde fleksible undervisningsformer og indgå i partnerskaber med dagtilbud, folkeskoler og ungdomsuddannelser, understøtter musik- og kulturskolerne en helhedsorienteret indsats, hvor kunst og kultur bliver en integreret del af hverdagslivet for alle børn og unge – uanset social, økonomisk eller kulturel baggrund.

Kernen i musik- og kulturskolerne er fritidsundervisningen. Traditionelt har man på musikområdet arbejdet med soloundervisning, som elever har kunnet supplere med fx deltagelse i sammenspil eller lign. Men flere og flere musik- og kulturskoler tilbyder nybegyndere at gå til undervisning med en ven eller i en større gruppe for at understøtte fællesskaber omkring læring allerede fra første undervisningsgang.

Nogle steder kan elever først efter nogle års holdundervisning modtage soloundervisning ud fra en overbevisning om, at der som udgangspunkt skal være gode og trygge rammer om undervisningen. Dette viser sig bl.a. i, at flere elever starter op og at de også fastholder interessen i længere tid. Dette hænger også sammen med, at elevbetalingen for holdundervisning er lavere end for soloundervisning.

Musik- og kulturskolerne indgår i stigende grad i samarbejder med dagtilbud, folkeskoler, SFO'er og ungdomsuddannelser hvor musik- og kulturskolernes undervisere varetager forskellige fag, samarbejder om kunstneriske og kreative forløb med lærere og pædagoger, og hvor man deler musiklokaler og værksteder mv.

Ved at samarbejde med andre institutioner for børn og unge er musik- og kulturskolerne ikke blot med til at supplere den faglige undervisning og give et kreativt perspektiv på det hverdagsliv, børn og unge har i dagtilbud, skoler og uddannelse. De bidrager også til at understøtte, at børn og unge fra alle økonomiske, sociale, kulturelle baggrunde kan deltage i og selv skabe kunst og kultur.

Dette kræver et særskilt fokus på det tværgående samarbejde mellem institutioner og mellem forskellige fagligheder; pædagoger, lærere og musik- og kulturskolernes undervisere. Erfaringer fra flere af landets kommuner peger samtidig på, at der eksisterer væsentlige potentialer i at arbejde med tværkunstneriske forløb fremfor at fokusere på enkelte kunstarter.

Spørgsmål til debat:

- Hvordan ønsker vi, at musik- og kulturskoler understøtter børn og unges trivsel, dannelse og læring?
- Hvilke ambitioner har vi for, at kommunens musik- og kulturskoler når en stor bredde af børn og unge fra alle dele af kommunen?
- Hvordan tænker vi musik- og kulturskoler ind som tværgående aktør i arbejdet mellem kultur, dagtilbud, skole og fritid?
- Hvor bør vægtningen ligge ift. musik- og kulturskolen som en dannelsestinstitution, hvor så mange som muligt skal deltage i kunst og kulturaktiviteter, og musik- og kulturskolen som kulturel uddannelsesinstitution, hvor børn og unge uddannes for at lære et kreativt/kunstnerisk håndværk?

CASE / Alle børn spiller på Høje Kolstrup skole i Aabenraa

Gennem 12 år har samtlige elever i 3. klasse på Høje Kolstrup skole i Aabenraa spillet i et orkesterforløb med instrumentalundervisning og orkesterundervisning. Skolen ligger i et område, hvor familier ellers ikke har tradition for at deltage i musikaktiviteter. Men alle børn på skolen har haft et musikforløb med et instrument.

Formålet med forløbet har været at fremme musisk læring, øge bevidstheden om musik og at træne eleverne i øget fokus. Det fælles projekt mellem musikskolen og folkeskolen har skabt gode resultater. Skolen er gået fra at være den skole i kommunen, der havde færrest musikskoleelever, til at være en af dem, der har flest musikskoleelever.

Samtidig fortæller lærerne på skolen, at musikforløbet har haft en positiv virkning på eleverne, da det har skabt et stærkt fællesskab omkring koncerter og arrangementer, samt givet muligheden for, at børn, som har det svært i andre fag, får lov at brillere i musik. Det skaber succesoplevelser som eleverne tager med videre.

Høje Kolstrup Skole blev OrkesterMester-skole i 2023 og har derfor fortsat en stærk musikprofil. De kan se, hvordan flere og flere elever vælger at beholde deres instrument og blive ved med at øve og spille. Der er flere elever fra skolen, der er endt på talentlinjer, ligesom de tilvælger musik som valgfag og går til musik i fritiden i stedet for fx at spille håndbold.

CASE / Musik for alle dagtilbud i Svendborg

I Svendborg er der et gratis musiktilbud til alle børn i 0-5 års alderen i kommunens dagtilbud. Tilbuddet hedder 'Musik til SVEND' og styrker både børnenes sproglige, motoriske og sociale færdigheder.

Svendborg Musikskole kommer rundt til alle kommunale dagtilbud, dagplejere og institutioner og tilbyder børnene musikundervisning med sang, bevægelse og rytmik. Alle børn får således mulighed for at deltage i to forløb - et når de er mellem 0 og 2 år - og et når de er mellem 3 og 5 år.

En musikpædagog fra musikskolen afvikler 10 undervisningsgange med børn og ansatte samt et opstarts- og evalueringsmøde med personalet. Musikpædagogen fra Svendborg Musikskole medbringer alle nødvendige remedier, som er til rådighed i daginstitutionerne mens forløbet kører.

Musik styrker børns kreative udvikling, deres sproglige, motoriske og sociale færdigheder. Deltagelsen i musikaktiviteter tilbyder børnene et rum, hvor de gennem de musikke aktiviteter kan udvikle sig. Det giver en oplevelse af at være en del af noget, der er større end os selv som individer.

Personalet i institutionerne siger, at det er en gave, at der kommer en faglig kapacitet fra musikskolen og sætter aktiviteter i gang. Det giver sammenhold og sammenhængskraft både blandt børn og voksne at synge sammen, og det er blevet en helt naturlig del af hverdagen.

CASE / Instrumentundervisning på små hold i Silkeborg

På Den Kreative Skole i Silkeborg starter de fleste elever i 2-7. klasse på mindre hold med 4-6 elever. Det er først og fremmest en pædagogisk prioritering, fordi eleverne oplever, at der er andre, der interesserer sig for det samme som dem selv, og de bliver en del af et fællesskab fra starten. De får desuden mere tid ved instrumentet end til soloundervisning og mulighed for elev-til-elev-inspiration og feedback.

Derudover har det også organisatoriske og økonomiske fordele, for selvom eleverne undervises dobbelt så længe som soloundervisningen, koster det kun halvt så meget. Derfor har flere råd til musikundervisning, og det bliver et mere tilgængeligt tilbud for alle uanset baggrund og dermed en demokratisering af kulturskolens tilbud. Det har også medført, at kulturskolen har kunnet tilbyde flere elever en plads.

Undervisning på hold er en ny opgave for mange undervisere, da instrumentalundervisning historisk oftest har foregået en til en. Holdundervisning stiller andre krav til fagligheden med fokus på differentiering, lege, variation og på at arbejde med fællesskaber, hvilket der bliver arbejdet med gennem kompetenceudvikling og vidensdeling.

CASE / Kulturspor i folkeskoler i Viborg

Gennem en strategisk indsats har Kulturskolen Viborg lanceret programmet Kulturspor. Formålet er at sikre, at alle børn og unge aktivt møder et mangfoldigt udvalg af kunstneriske udtryk i deres skole og får mulighed for selv at udtrykke sig gennem disse. Det er også at styrke samarbejdet og relationerne mellem de deltagende institutioner for at fremme varige og bæredygtige partnerskaber.

Ambitionen med Kulturspor er, at alle børn i Viborg Kommunes folkeskoler skal deltage i mindst ét program i de tidlige skoleår, hvor glæde, involvering og leg er centrale elementer. Der undervises bl.a. i scenekunst, billedkunst, kor, musical og div. instrumenter. Det foregår både i skoletiden og i SFO eller klubber, hvor korte, overskuelige forløb giver en umiddelbar oplevelse af succes samt styrker engagementet og identifikationen med kunstens og de kreative fags verden.

Der er pt. samarbejder med alle folkeskoler i kommunen, og ca. 4.000 børn deltager i Kulturspors undervisning og kulturelle aktiviteter, svarende til ca. 1/5 af kommunens børn og unge i aldersgruppen 6-15 år, og dette tal er stigende.

Kulturspor har desuden haft den effekt, at andelen af elever på 6-15 år, der modtager fritidsundervisning på Kulturskolen Viborg, ligger noget højere end landsgennemsnittet.

CASE / Musik som ressource i undervisningen i Vejen

Vejen Musikskole og Rødding Skole samarbejder om at integrere musik i skolens hverdag gennem musik som understøttende undervisning. Her fungerer en lærer fra musikskolen som musik-ressourceperson, der kan bookes af skolens lærere til at deltage i undervisningen.

Formålet er, at musik skal understøtte læring i andre fag fx dansk og idræt. Derudover bidrager musikskolelæreren til skolens fællesskab ved at være til stede og deltage i skolens andre arrangementer, således musikskolelærere også bliver et velkendt ansigt for eleverne på skolen.

Skolen oplever, at samarbejdet giver gode musikoplevelser for eleverne, styrker tværfaglighed, kreativitet og fællesskab og synliggør musikskolens rolle som en aktiv medspiller i læring og undervisning på skolen generelt.

Det har givet skolens lærere sparring og dermed nye måder at tænke på i undervisningen samt nye konkrete metoder til brug i undervisningen på egen hånd. Samtidig har det givet musikskolelæreren en række nye måder at gribe musikundervisningen an på.

CASE / Fritidsklubber som kunstneriske mødesteder i Roskilde

I Roskilde har man udviklet Klub Skabertrang, som er et tæt partnerskab mellem fritidsklubberne, egnsteatret Åben Dans, professionshøjskolen Absalon og Kulturskolen. Det har givet nye muligheder for at etablere, udvikle og støtte kunstneriske, kreative fællesskaber for børn og unge – også dem, der ikke tidligere engagerede sig i kunst og kultur.

Ved at bruge klubmiljøet som mødested opbygges stærke relationer til de unge, der går i klubben og som ikke nødvendigvis opsøger kunsten af sig selv. Ud over mødet mellem unge og kunsten har aktiviteterne også fokus på, at unge skal være medskabende og selvstyrende. De unge kan deltage på mange forskellige måder, og der gøres en særlig indsats i de områder i kommunen, hvor der endnu ikke findes (fælles) skabende, kreative aktiviteter.

I Roskilde tror de på, at der i kreative og fællesskabende aktiviteter ligger et uudnyttet potentiale, som kan få relevans for mange flere unge uanset kulturel eller social baggrund. De skal blot mødes i øjenhøjde og sammen med allerede aktive unge, som med deres inspiration og drivkraft kan være stærke rollemodeller. Kunst bliver til kultur, når den udleveres i et fællesskab.

Kultur, trivsel og sundhed

– kunst som velfærdskomponent

Musik- og kulturskolerne har et unikt potentiale for at bidrage til mental sundhed, livskvalitet og social sammenhængskraft, og de er med til at sikre lige adgang, understøtte kulturelt medborgerskab og skabe præstationsfrie rum for borgere med særlige udfordringer. Ved at indgå i samarbejder med sundheds- og socialområdet kan musik- og kulturskolerne være med til at udvikle helhedsorienterede løsninger, der styrker borgernes trivsel på tværs af alder og livssituation. Den kunstpædagogiske praksis kan med fordel bruges i en strategisk investering i velfærd og forebyggelse.

Musik- og kulturskolernes aktiviteter og metoder har udgangspunkt i en kunstnerisk og kreativ tilgang til undervisning. Det giver store muligheder for at understøtte den mentale sundhed, trivsel og livskvalitet for borgere, som af den ene eller anden grund har brug for det. Koblingen mellem kultur og sundhed har bl.a. WHO og EU sat fokus på.

Musik- og kulturskolerne kan være initiativtagere eller tage del i indsatser ift. borgere i særlige målgrupper, som har behov for og gavn af at mødes i et kreativt præstationsfrit rum, hvor det er det, at deltage i et fællesskab og skabe kunst, der er det centrale.

Sårbare borgere oplever typisk denne type aktiviteter og forløb som et frirum, som samtidig kan løsne op for psykiske eller fysiske udfordringer, mistrivsel mv. Musik- og kulturskolerne kan også bringes i spil i indsatser vedrørende ældres ensomhed, social udsathed eller lignende.

I det store nationale modelkommuneforsøg Grib Engagementet i 2021 og 2022 var der flere modelforsøg med fokus på trivsel og børn og unge med særlige behov i kommunale specialklasser og specialskoler, som har vist meget positive resultater og som siden er blevet udvidet og skaleret til andre kommuner.

Fælles for disse indsatser og forløb gælder, at det tværgående samarbejde er centralt for at løsne op for de udfordringer, borgerne har. Når musik- og kulturskolernes medarbejdere udvikler og varetager initiativerne sammen med andre fagligheder fra fx sundheds- og socialområdet, bliver der tale om en bredere og mere helhedsorienteret tilgang til gavn for borgerne.

Spørgsmål til debat:

- I hvor høj grad er musik- og kulturskolerne en del af tværgående politikker og indsatser ift. børn og unges trivsel, forebyggelse og sundhedsfremme, sociale indsatser mv.?
- Hvilken værdi kan der skabes ved at inddrage musik- og kulturskoler i eksisterende indsatser på social- og sundhedsområdet, ældreområdet, det specialiserede socialområdet mv.?
- Hvilke politiske drøftelser kræver det at udvikle nye indsatser som kobler mellem musik- og kulturskolerne og institutioner eller initiativer på andre politikområder?

CASE / Trivsel er en kunst i Furesø

I 2022 deltog 70 skolebørn med autisme og ADHD i et modelforsøg om musikdeltagelse og fællesskaber i et samarbejde mellem Furesø Kulturskole og Lille Værlose Skoles specialtilbud. I dag er samarbejdet blevet en del af hverdagen, hvor et stort antal af skolens elever har musik på skemaet op til tre gange om ugen, og flere børn går nu også til musikundervisning på Furesø Kulturskole i fritiden.

For Lille Værlose Skole er der ingen tvivl om, at specialtilbud roligt kan danne makkerpar med deres lokale kulturskole. De oplever, at musikdeltagelsen virker understøttende og fremmende for børnenes sociale udvikling, sproglige kompetencer og koncentration, ligesom samarbejdet udvikler den pædagogiske praksis og ikke mindst, at det at udøve og skabe musik kan have forebyggende sundhedseffekter. Eleverne opnår personlig glæde og succes gennem fællesskabet med musikken.

På baggrund af de positive erfaringer har man i Furesø igangsat partnerskabet 'Trivsel er en Kunst' sammen med bl.a. Aarhus Musikskole og Kulturskolen Roskilde. Partnerskabet tæller i dag 12 kommuner på landsplan som også arbejder med udsatte unge og kulturpas.

CASE / Skræddersyede kultur- og sundhedstilbud i Ishøj

Ishøj Kulturskole har i samarbejde med andre centre i kommunen igangsat en række tilbud inden for kultur og sundhed til borgerne. Indsatserne udvikles løbende og har særdeles positive effekter:

Borgere, der har deltaget i *Ishøj Synger*, som er en månedlig fællessang uden tilmelding, nævner fællesskabet som noget, der er med til at modvirke ensomheden, og at det har givet dem mod til at opsøge andre typer af fællesskaber.

Deltagere i kommunens *Billedværksted* for udsatte borgere, har udviklet sig, så de fra at have haft store psykiske udfordringer med eksempelvis social angst, senest har udstillet deres egne billeder og selv fortalt om billederne i forbindelse med et større arrangement, hvor mange mennesker deltog.

I *Natur og Kultur på Recept* giver deltagerne bl.a. udtryk for, at de har fået større trivsel og livskvalitet og ser lysere på fremtiden. Nogle er kommet i arbejde efter mere end 10 år som arbejdsledig, mens andre er blevet klar til at påbegynde anden uddannelse.

Ved *Babysanserytmik*, som er et 8-ugers forløb, er det ofte tilfældet, at mor og baby starter i et forløb, og senere deltager far og baby i et efterfølgende forløb.

Alle forløb er skræddersyede og de tværgående samarbejder med andre centre er afgørende for, at de forskellige indsatser kan lykkes. Bl.a. er sundhedsplejersker og jobcenteret involveret i formidling og visitation.

CASE / Lungekor forbedrer livskvalitet og skaber fællesskaber i Horsens

På Horsens Musik- og Balletskole arbejder de med en lang række sundhedsindsatser vedr. døgnrehabilitering efter alvorlig sygdom, demente ældre, neurokor for hjerneskadede borgere mv.

Musik- og Balletskolen har også etableret to lungekor i tæt samarbejde med Lungeforeningen. Alle sangere går vældigt meget op i at gøre sig umage. De har nemlig meget på spil. Fælles for deltagerne er, at de alle ønsker at forbedre deres livskvalitet gennem sangen.

Når vejrtrækningen driller, har man måske ikke lyst til at bryde ud i sang. Men sang er med til at træne og forbedre kontrollen over vejrtrækningen, og rigtigt mange mennesker, der synger i lungekor rundt om i landet, kan skrive under på, at deres vejrtrækning bliver bedre af at synge.

Desuden mangler mange lungesyge et socialt netværk, og sang giver både samhørighed og livsmod. Deltagerne behøver ikke at have en pæn stemme eller korerfaring – der er nemlig plads til alle.

Lungekorene i Horsens er en stor succes og tiltrækker flere lungesyge, der ikke tidligere har sunget. Deltagerne fortæller, at det gør en stor forskel, at de ikke blot synger for sjov, men at deres kunstneriske udfoldelse samtidig er med til at forbedre deres vejrtrækning og helbred. Deltagerne bruger samtidig hinanden til at dele erfaringer og læsse af, når tingene bliver lidt svære.

Kulturspor har desuden haft den effekt, at andelen af elever på 6-15 år, der modtager fritidsundervisning på Kulturskolen Viborg, ligger noget højere end landsgennemsnittet.

CASE / Sange med Mødre i Holstebro

Holstebro Musikskole er med i indsatsen "Sange med Mødre", som bygger på et tværgående samarbejde mellem musik- og kulturskoler, jordemødre og sundhedsplejersker.

"Sange med Mødre" er et trivselsfremmende tilbud for gravide og nybagte mødre, som bærer på en sårbarhed, eller som oplever en fødselsreaktion eller -depression. Gennem særligt udvalgte sange og vejrtrækningsøvelser får kvinderne mulighed for at mærke kroppen, finde ro og komme i kontakt med følelser, der ellers kan være svære at mærke eller at sætte ord på. På den måde kan de styrke deres trivsel og forbindelsen til sig selv og deres barn.

Kvinderne mødes i små grupper én gang om ugen over 12 uger. En sangfaglig underviser leder forløbet og skaber et trygt rum, hvor sangen er omdrejningspunktet. Her er der plads til både glæde, tvivl, angst og sårbarhed – og mulighed for at spejle sig i andre, der kan relatere til, at moderskabet også kan være forbundet med svære følelser. Effekten er mærkbar, da de sårbare mødre kommer styrkede gennem fødslen og tiden som nybagt mor.

Den Kreative Skole i Silkeborg er initiativtager til indsatsen, som foregår i en række kommuner og drives i et samarbejde med Region Midtjylland. I Holstebro Kommune udbydes "Sange med mødre" via Familiehuset, hvor borgere kan finde aktiviteter, der har fokus på temaer, der kan opfordres udfordrende i livet som småbørnsfamilie.

CASE / Præstationsfrie rum i Ringkøbing-Skjern

Ringkøbing-Skjern Kulturskole arbejder målrettet som aktør med lokal bærekraft og skabende processer i præstationsfrie rum.

Kulturskolen har etableret sig som en tværfaglig ressource og ansatte for tre år siden en sygeplejerske. Siden da er der etableret en række partnerskaber med bl.a. social- og sundhedsområdet, hvor kulturskolens kompetencer bruges til at skabe trivsel, samvær, motivation og deltagelse for borgere i alle aldre, som oplever større frihed og tryghed, fordi fokus ligger på processen og fællesskabet – ikke på produktet.

Kulturskolen er bl.a. tovholder på Kulturpas-indsatsen "Kulturløft", som er et tværfagligt samarbejde mellem kultur-, uddannelses- og socialområderne i fire vestjyske kommuner. Her deltager unge uden job og uddannelse i håndholdte forløb, hvor de inddrages som medskabere i billedkunstforløb, som foregår på ungdomsskolen med kulturskolens undervisere. De unge transporteres til og fra undervisningen i Ungdomsskolens bus.

Der er ligeledes etableret valgfag hos FGU, hvor eleverne selv kommer til undervisning på Kulturskolen. Målet med disse indsatser er at skabe trygge og meningsfulde fællesskaber og på længere sigt ruste de unge til uddannelse og job.

CASE / Kulturskolen som kompetencecenter for sundheds-og ældreindsatser i Holbæk

I Holbæk tror kommunen på, at kultur ikke kun er noget, vi oplever – det er også noget, der kan mærkes. I kroppen, i fællesskabet og i livsglæden.

Kommunalbestyrelsen har derfor besluttet at afsætte 1.000.000 kr. til en ældrekulturrysæk i en fireårig periode. Holbæk Kulturskole endte med at få opgaven med at udfylde denne ramme, fordi musik og kunst er så stærkt et instrument ift. at skabe livsglæde, minder og trivsel for ældre og demente borgere.

Med ældrekulturrysækken har Kulturskolen gode erfaringer med, at borgere på plejecentre gennem musik- og kunstaktiviteter, får øget energiniveau og livskvalitet, og i flere tilfælde kan og gør nogle ting, de normalt ikke kan. En musikterapeut har særligt fokus på kontakten til de allersvageste ældre borgere og en anden medarbejder arbejder med kor, drumfit og med at facilitere koncerter på plejecentre.

Holbæk Kulturskole har ligeledes startet et samarbejde med Holbæk Sygehus om musik til patienter samt etableret demenskor, lungekor og parkinsonkor. Kulturskolen er blevet et centralt kompetencecenter, hvor der både er den nødvendige faglighed og kendskab til området omkring kultur, trivsel og sundhed.

Fællesskaber og sammenhængskraft – musik- og kulturskoler som lokalt omdrejningspunkt

Musik- og kulturskolerne er en drivkraft i det lokale kulturliv og bidrager til at skabe stærke fællesskaber. Gennem koncerter, events og samarbejder med kulturinstitutioner, foreninger og civilsamfund styrker de kommunens kulturelle identitet og sammenhængskraft. Strategiske samarbejder og placering med andre kulturelle aktører og institutioner kan øge synligheden og skabe synergier, der understøtter kommunens politiske mål. Fx at sikre kulturel deltagelse på tværs af kommunen og at understøtte kultur for, med og af unge.

Musik- og kulturskolerne er ofte en integreret del af kommunens strategi for at fremme deltagelse, fællesskab og lokal udvikling. De kan være drivkræfter i det lokale musik- og kulturliv, hvor de bl.a. er centrale parter i offentlige koncerter, events og andre projekter, og hvor de samarbejder på kryds og tværs af institutioner, foreninger og andre aktører. Det kan bl.a. ske i samspil med frivillige og selvorganiserede aktører inden for det lokale musik-, kunst-, og kulturliv.

Der er særlige synergier og udviklingsmuligheder ved at koble musik- og kulturskoler sammen med fx ungdomsskoler eller andre ungdomsmiljøer, hvor kunst og kultur bliver rammen om aktiviteter, og hvor borgere kan mødes i sociale og kreative sammenhænge på tværs af interesser, genrer og kunstarter.

Musik- og kulturskolerne kan være lokaliseret sammen med andre kulturinstitutioner som fx teatre, biblioteker eller kulturhuse og vil i så fald have store lokaler til rådighed, som kan anvendes til fx koncerter, udstillinger, events mv. – enten som musik- og kulturskolens egne initiativer eller som begivenheder, der bliver til som samarbejder med flere kulturinstitutioner og/eller andre aktører.

Flere af landets musik- og kulturskoler samarbejder med en lang række andre institutioner om aktiviteter og begivenheder og arbejder ligeledes strategisk med at placere aktiviteter på forskellige og måske overraskende placeringer i kommunen.

Spørgsmål til debat:

- Hvilke ambitioner har vi for, at musik- og kulturskolerne er drivkraft i det lokale kulturliv og offentligt tilgængelige arrangementer og begivenheder i kommunen?
- Har vi en strategi for, hvordan musik- og kulturskolerne skal være med til at understøtte fællesskaber og sammenhængskraft for kommunen?
- Hvilke potentialer kan der være i, at musik- og kulturskoler samarbejder og samskaber initiativer med andre institutioner som fx ungdomsskoler og andre ungdomsmiljøer?

CASE / Musikpolitisk satsning i Nyborg

Nyborg Kommune skal være musikkens kommune, for byrådet mener, at musik er et grundelement i borgernes liv, som borgerne i Nyborg Kommune har fortjent endnu mere af.

Nyborg Kommune vil sikre et bredt udbud af forskellige muligheder for at musikalsk læring, udøvelse og oplevelse kan blive en endnu større del af borgernes hverdag, uanset hvor de bor i kommunen.

For at understøtte og udvikle den omfattende musikultur i Nyborg Kommune, har byrådet derfor vedtaget en musikpolitik, hvor musik- og kulturskolen har en fremtrædende rolle i samarbejder med andre aktører både inden for musikområdet og på andre områder i kommunen.

Musikskolen skal være Nyborgs musikpædagogiske videns- og kraftcenter, som sikrer, at musik - herunder sang og rytmik - bruges aktivt og strategisk i daginstitutioner, skoler, på bosteder og plejecentre.

Blandt visionerne er også, at alle børn skal være musikalsk kyndige, og at Nyborg skal være blandt de førende kommuner indenfor musik talentudvikling. Det har bl.a. udmøntet sig i, at der nu er etableret fem blæserklasser i folkeskolerne, fast besøg i alle børneinstitutioner, koncerter på alle skoler, bosteder og plejehjem, musik til alle byrådsmøder mv.

Ligeledes er der med musikpolitikken fokus på, at alle musikaktører har gode rammer for deres aktiviteter til gavn for både de udøvende, borgere og turister.

CASE / Symfoniorkester for nybegyndere i Assens

Med formålet om at skabe et stort fællesskab på tværs af kommunen er Assens Musikskole lykket med at få mere end 70 børn til at danne et symfoniorkester - vel at mærke børn, som aldrig har haft et symfoniorkesterinstrument i hånden før og som ikke kunne spille én eneste tone.

Strukturen omkring orkesteret er bygget op således, at der på ugentlig basis er undervisning i mindre instrumentgrupper i 10 byer rundt omkring i Assens Kommune for børn i 2.-4. klasse.

Børnene spiller på tværfløjte, klarinet, trompet og basun samt violin, bratsch, cello, kontrabas og slagtøj. Instrumenterne lånes af Assens Musikskole, og tilsammen danner børnene Phil Good Orchestra, når de mødes seks gange om året, for at spille sammen som et stort orkester.

Orkesteret er ikke blot lykket med at skabe berigende, musikalske oplevelser og fællesskab blandt børnene - hvoraf der er flere der har flygtningebaggrund, og som deltager i et samarbejde med bl.a. Røde Kors - men er også lykket med at skabe musik, der faktisk løfter sig til den store klang Bag projektets succes er bl.a. en komponist, der formår at skrive musik til det særlige orkester, hvor børnene måske ikke alle kender de samme toner. Samtidig har det skabt fællesskab blandt underviserne om både fælles mål og proces.

CASE / Kreative fællesskaber i Thy

På Musik- og Kulturskolen i Thy arbejder de aktivt for gode fællesskaber. Man kan gå til "mesterlære"-undervisning, hvor der er fokus på at spille musik alene med sin underviser, men alle elever opfordres til også at gå til et fællesfag, som fx er bands og kor, der er gratis hvis man i forvejen er soloelev.

Som supplement til fritidsundervisningen er Musik- og Kulturskolen vært for forskellige aktiviteter, som er åbne for alle. Der er fx Pizza Jam 6-8 gange om året, hvor man spiller sammen i flere generationer, da det både er for børn, unge og voksne. En musiklærer faciliterer sammenspillet, som er bygget over enkle akkorder, så alle kan være med. Man lærer hinanden at kende og spiser pizza sammen.

På Billedskolen er der også fokus på fællesskaber, hvor man fx kan mødes i kulturhuset Plantagehuset og tegne i et åbent miljø, hvor der er plads til alle. Her er erfaringen at også mennesker, der kommer alene møder op hver eneste gang og nyder at være sammen med andre, ligesom der er KreaCafé hver anden uge i Billedskolens lokaler.

Endelig samles 200 mennesker to gange om året til "Pop op – og syng!" i et stort kor. Koret faciliteres af Musikskolens korleder, og samtidig stiller Musikskolen med et band.

CASE / Kulturskoler er del af nyskabende samlingssted i Høje Taastrup

Børne- og Kulturhuset, som er en del af Ole Rømer-Skolen, er et nyskabende samlingssted for alle byens børn og unge.

Huset, som ligger i Kulturkvarteret i det almene boligområde Taastrupgaard, indeholder dagtilbud med vuggestue og børnehave, skole fra 0.-6. klasse, fritidstilbud i form af billed-, drama- og musikskole og kulturtilbud i form af forskellige begivenheder målrettet børn og unge

Børne- og Kulturhuset er et åbent hus fuld af kreativitet og læring. Et hus til hele dagen og til hele barnets opvækst. Her foregår overgangen fra daginstitution til skole og fra skole til fritidsaktivitet trygt og nemt på strømpefodder, og med dygtige og dedikerede pædagoger, lærere, kulturformidlere og professionelle undervisere i musik, drama, dans og billedkunst. I fællesskab og på tværs af huset skaber de en lærerig og sjov hverdag for byens børn og unge.

Børne- og Kulturhuset indgår også i et partnerskab mellem Danmarks Underholdningsorkester (DUO) og Høje-Taastrup Kommune. Danmarks Underholdningsorkester skal være med til at indfri kunsten og kulturens potentiale i forhold til at skabe stærke og varige sociale forandringer i lokalområdet. På sigt er det ambitionen, at orkestret får base i Kulturkvarteret sammen med Børne- og Kulturhuset.

CASE / Samskabelse med unge i Tønder

Tønder Kulturskole har i samskabelse med unge fra byens to gymnasier skabt "Fredag på Seminariet" – en kreativ ramme for at unge i alderen 16-30 år. Den sidste fredag i hver måned fra kl. 13-17 kan unge kvit og frit besøge det tidligere seminarium, hvor kulturskolen har lokaler, og arbejde med deres kreative projekter. Der er faste kulturindslag hver gang: Musikjam, syværksted, strikkerier, smykkeværksted og microcafé. Derudover kommer roterende indslag såsom lær at lave graffiti, keramikværksted, film mm.

De unge betaler ikke, de tilmelder sig ikke, det er ikke synligt som et kulturskoletilbud, men det tiltrækker unge, som kulturskolen ellers ikke ville se. Den eneste betingelse: De skal arbejde med deres kreative åre.

Initiativet har tilknyttet folk fra kulturskolen, biblioteket, kulturhuset og "Masker i Marsken" og er iværksat for at skabe synlighed og relevans over for gruppen af unge, som ellers ikke er nemme at få kontakt til. Formidlingen til de unge sker via sociale medier, fremmøde på morgensamlinger og via ungeambassadører fra institutionerne.

For kulturskolen er det vigtigt at give husene fri, så de unge – og andre – får nedbrudt eventuelle barrierer overfor, hvad en kulturskole er. Det er nemlig noget, de også kan være med til at bestemme.

CASE / Kreative containere i Varde og Nordfyns kommuner

Otte containere er forvandlet til musikalske og kreative frirum med instrumenter og udstyr til fri udfoldelse og glæde for børn og unge i Sig i Varde Kommune og på Nordfyn. Containerne er indrettet med instrumenter og placeret på lokale folkeskoler hvilket giver nye fysiske rammer for musikken og kunsten på skolerne og i lokalområdet, så mange flere får mulighed for at lege, eksperimentere og arbejde med musik - og på sigt andre kunstarter.

Containerne bliver brugt både i den obligatoriske musikundervisning i folkeskolen, i musikskoleundervisningen og til øvning og kreativ musikalsk udfoldelse før, under og efter skoletiden og i SFO.

De er samtidig åbne for alle andre i lokalområdet, for alle kan benytte containerne. Det koster ingenting og kræver kun, at man passer på tingene. Alle lokale kan få en nøglebrik, så de kan komme ind 24/7, og en del borgere benytter sig af denne mulighed i weekenderne.

Dermed er adgangen til musik og kultur blevet et reelt alternativ – eller supplement – til boldspil på multibanen og andre idrætsaktiviteter, som ellers har været de primære aktivitetsmuligheder lokalt.

Talentudvikling

– strategisk investering i fremtidens kulturliv

Vækstlags- og talentudvikling kan være et væsentligt element i kommunens langsigtede kulturstrategi. En stærk talentudviklingsindsats sikrer, at kommunen fastholder og tiltrækker kreative ressourcer og opbygger et økosystem, hvor kunst og kultur kan blomstre fra de første møder med musik og kunst til forberedelsen til videregående uddannelser. Talentudvikling er dermed ikke kun et pædagogisk anliggende, men en strategisk investering i fremtidens kulturliv – til gavn for både talenter, fællesskaber og kommunens attraktivitet.

Talentudvikling handler både om at sikre bredden, så flest muligt får adgang til kunstneriske læringsmiljøer, og om at udvikle højden, hvor vi skaber rammer for, at unge med interesse og særlige evner kan udfolde deres potentiale.

For at styrke talentudviklingen inden for kunst og kultur kan vi understøtte miljøer, hvor unge kan mødes og udvikle deres kunstneriske udtryk. Vi kan også lade os inspirere af idrættens elitemodeller og etablere strategiske partnerskaber mellem kommuner og musik- og kulturskoler, så talentudvikling bliver en integreret del af kommunens kultur-, skole- og fritidspolitik. Dette sikrer en fælles vision om at udvikle kunstneriske kompetencer og samtidig fremme trivsel og dannelse.

Musik- og kulturskolerne driver blandt andet forløb som musikalske grundkurser (MGK) og andre kunstneriske grundkurser (BGK, FGK, SGK). Ligeledes tilbyder en række kommuner kunstklasser, talentskoler eller lign., der også kan være trædesten til bl.a. videregående kunstneriske uddannelser eller et arbejdsliv indenfor de kreative erhverv eller det pædagogiske felt.

Der er gode erfaringer med at arbejde med en helhedsorienteret tilgang, hvor skole og kunst kombineres fx gennem musikklasser eller kunstneriske linjer i udkolingen. Som i eliteidræt skal talentmiljøet inden for kulturområdet være inkluderende og understøtte social trivsel, samtidig med at der er fokus på tilrettelæggelse af vejen frem mod en videreuddannelse og efterfølgende karriere.

Partnerskaber er en hjørnesten i modellen, og her arbejder musik- og kulturskolerne bl.a. med lokale kulturinstitutioner som spillesteder, teatre og museer samt med uddannelsesinstitutioner som gymnasier, efterskoler mv. Der kan også dannes partnerskaber på tværs af kommuner om fx talentcentre med undervisningsfaciliteter, øvelokaler og fællesrum – gerne i samlokalisering med andre institutioner.

Spørgsmål til debat:

- Hvilken værdi kan det tilføre jeres kommune at prioritere talentudviklingen inden for det kunstneriske felt?
- Har I en strategi for at understøtte talentudviklingen lokalt, og i hvor høj grad involverer den talenter, som ikke kommer med baggrund i en musik- og kulturskole?
- Hvilke muligheder kan der være i at samarbejde med andre kommuner om talentudvikling ift. kunst og kultur?

CASE / Talentudvikling på tværs i Billund

I Talent Billund handler det ikke om at være bedst. Det handler om at blive så god som muligt sammen med andre unge.

Initiativet tilbyder fællesskab og udviklingsmuligheder for børn og unge, der vil dyrke deres potentialer inden for idræt og kultur. Træning, undervisning og tværgående aktiviteter bygger videre og oven på det tilbud, som de unge får i deres lokale idrætsforening eller i Billund Kulturskole.

Talent Billund har fokus på at sikre balancen imellem de unges engagement i deres idræt eller kulturelle interesse, deres skolegang og deres sociale liv. Derfor er fællesskabende aktiviteter en vigtig del af tilbuddet på lige fod med fysisk eller kreativ udfoldelse og mental træning.

Talent Billund er for børn på 4.-9. klassetrin samt unge på ungdomsuddannelser. Kulturdelen består af musik, billedkunst, tegning og dans, hvor talenter får ekstra undervisningstid inden for deres hovedfag og deltager i tværgående workshops, individuel vejledning og ture til spændende oplevelser og events.

Talent Billund understøtter Billund Kommunes vision om leg, læring og kreativitet og har som formål at fastholde idræts- og kulturudøvere i kommunen, også når de går på en ungdomsuddannelse.

CASE / Kunstnerisk talentudvikling i Næstved

Talentskolen i Næstved tilbyder 1-3-årige forløb for unge mellem 16 og 29 år, der forbereder eleverne på at arbejde seriøst med deres kreativitet eller søge optagelse på videregående kunstneriske uddannelser. Formålet med Talentskolen er at give eleverne faglig viden, metodiske færdigheder og kompetencer i de kreative fagområder, som er repræsenteret på Talentskolens linjer: Design, Forfatter, Skuespil, Kunst og Film.

De studerende på Talentskolen arbejder både med egne og fælles projekter, forestillinger, udgivelser og udstillinger. Gennem stærke faglige fællesskaber, et attraktivt læringsmiljø og vejledningssamtaler er missionen at bringe eleverne videre i deres udvikling. Talentskolens undervisere er professionelle kunstnere, og skolen afholder åbne arrangementer, hvor alle er velkomne til at opleve både etablerede og spirende kunstnere afholde foredrag og workshops og spille koncerter.

De fleste elever på Talentskolen går samtidig på en ungdomsuddannelse, eftersom fag og undervisningstimer på skolen foregår om eftermiddag/aften eller i weekenden. Talentskolen er forankret i Næstved Kommune og spiller en aktiv rolle i nuværende og fremtidige kultur- og uddannelsesstrategier.

CASE / Voxeværk i Skanderborg

Voxeværk er en bandskole med fokus på selvskrevet musik for børn og unge i alderen 12 – 20 år, hvor der er fri adgang til øvefaciliteter samt clinics og masterclasses. Initiativet giver mulighed for at skabe musik sammen med andre og samler både elever, der kommer ” fra gaden” og elever, der har gået på kulturskolen i mange år.

I Voxeværk laver de unge musikken selv og får hurtigt en oplevelse af at lykkes sammen med andre, skabe fællesskaber og få nye venskaber. Adskillige lokale bands kommer fra Voxeværk og et enkelt vandt en lokal bandkonkurrence og fik mulighed for at spille på Smukfest.

Ud over det giver det også et andet blik på talentudvikling, for talent og kreativitet kan opstå i grupper så vel som individuelt. Det individuelle fokus har kulturskolerne haft i mange år, men gruppefokus på talentudvikling er noget forholdsvist nyt. Det særlige ved Voxeværk er, at eleverne står for alt selv og blot bliver understøttet af dygtige lærere.

Derudover er der samarbejde med Ungdomsskolen, Spil Dansk og det lokale spillested Gnisten. Sammen med Gnistens ungegruppe er der kommet et lokalt miljø op at stå, der understøtter skabertrang, fællesskab og entreprenørskab blandt de unge.

CASE / KulturTalentklasser i Esbjerg

I KulturTalentklasserne får unge i 7.-9. klasse på Rørkjær Skole en optimal mulighed for at kombinere skolegang og kunstnerisk udfoldelse på højt niveau inden for musik, billedkunst eller scenekunst. Eleverne nyder det kreative miljø, hvor de er sammen med andre, der deler deres brændende interesse

De særlige klasser er resultatet af et tæt samarbejde mellem Rørkjær Skole, Esbjerg Kulturskole og Esbjerg Kommune.

Man behøver ikke være et supertalent for at gå i K-klasserne. Det vigtigste er motivation og interesse. Men for at opretholde et så højt niveau som muligt, så prioriterer vi elever som dyrker deres fag i fritiden og modtager en form for undervisning/træning på Kulturskolen eller i et lignende tilbud.

I talentklasserne får man intensiv undervisning i sit eget fag, og mødes også på tværs af linjer og årgange og stifter bekendtskab med hinandens fag i kortere eller længere forløb. Her inviteres professionelle, udøvende kunstnere til at undervise i deres fag.

Udgangspunktet er en praktisk læring, hvor man som elev deltag aktivt og får mulighed for at afprøve forskellige udtryksformer og teknikker frem for bare at høre om dem. Derfor er det også vigtigt at være åben og parat til at prøve noget nyt.

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S

+45 3370 3370
kl@kl.dk
kl.dk

Produktionsnr. 831108
ISBN: 978-87-94514-97-2-pdf

Som debatoplægget viser, har musik- og kulturskolerne mange potentialer, der kan understøtte trivsel, dannelse og læring for børn og unge, ligesom de kan spille en væsentlig rolle i indsatsen på sundhed-, social og integrationsområdet og være en drivkraft i det lokale musik- og kulturliv.

Musik- og kulturskolerne arbejder også aktivt med talentudvikling både i bredde og i elite, som understøtter at mange flere har mulighed for at deltage, skabe og opleve kunst og kultur, da det også bereder vejen mod en karriere inden for det kreative felt, hvad enten det er som udøvende kunstner, underviser eller andet.

Alt dette er noget, som kommunerne i høj grad har ansvaret for at drive og udvikle.

I KL's kulturpolitiske synspunkter fra 2024 udfolder vi synspunktet om, at alle skal have mulighed for at deltage aktivt i kulturlivet.

Her nævnes musik- og kulturskolerne som centrale aktører med et særligt potentiale ift. at understøtte at børn og unge møder, deltager i og skaber kunst og kultur både i deres fritid samt i skoler, dagtilbud mv.

Vi ønsker i den forbindelse, at den nuværende bekendtgørelse vedr. musikskoler ændres til en kulturskolelov, så musikundervisning og undervisning i andre kulturfag sidestilles, og at alle kulturfag kan udløse statsrefusion.

Dette gælder også for billedskoler, dramaskoler, forfatterskoler mv., hvis undervisningen her er på samme niveau som musikskoleundervisningen, som er den eneste form for undervisning, der er berettiget til statsrefusion i dag.

Vi ønsker også, at det ikke kun er musik- og kulturskolernes fritidsundervisning, der understøttes af staten, men også undervisning i fx folkeskole/dagtilbudsregi. samt at der bør følges op med tilsvarende øget statslig økonomi.